

Elhagyott szántók gyepesítése

Szűcs I. - Liebmann L. - Pálinkás I.

GATE Mezőgazdasági Főiskolai Kar, Gyöngyös

A Mátravidék átlagos lejtése 23%. A növénytermesztés feltételei rosszabbak az ország más vidékeihez képest. E régióban már az 1980-as évek közepén több a szórvány gyepterület is, ami a privatizáció következtében tovább növekedett. Az 1990-es évek elején több ezer hektár a parlagterület, ami elsősorban szántó, gyepek, de jelentős a műveletlen szőlő és gyümölcsös területe is. Több publikáció utal a parlag gyepesítésére (Láng, 1985; Szűcs 1991; Vinczeffy 1994; Szabó 1994), de különösen nagy a károsodás a lejtős szántókon, mivel a talaj lemosódása elérheti az 500 t/ha mennyiséget is évente. Jelen tanulmányunkban a kevésbé lejtős, lankásabb, 12-15% lejtőkategóriába tartozó területek hatékony gyeptelepítési lehetőségeivel foglalkozunk.

Anyag és módszer

A kísérleti terület agyagbemosódásos barna erdőtalaj, 12-13% lejtésű. Tengerszint feletti magasság 150-200 m. Nyugat-északnyugati kitétségű, közepesen humuszos, gyengén erodált. A közepes víznyelés, gyenge vízvezető képesség, a nagy vízraktározó- és erős víztartó képesség a jellemzője. Fizikai talajfélesége vályog, kémhatása savanyú (KCl pH = 5,7-5,8), nitrogénből közepesen, foszforból és káliumból jól ellátott. Az utóbbi 10 év átlagában az éves csapadék mennyisége 558 mm. Az átlaghőmérséklet 9,1°C.

"A" tényező a műtrágyázás, 13 kezeléssel, kezelésként $N_{25}P_{10}K_{10}$ kg/ha hatóanyag eltéréssel.

"B" tényező alapművelés:

B₁ kezelés: 15-20 cm-es szántás utáni telepítés,

B₂ kezelés: 36-40 cm-es szántás utáni telepítés,

B₃ kezelés: 60 cm-nél mélyebb lazítás utáni telepítés.

Telepítésre egységesen 35,3 kg/ha vetőmagmennyiséget alkalmaztunk. A nettó parcella mérete 15 m². Az ismétlések száma három.

Eredmények és értékelésük

Évente két, illetve három kaszálás adta az éves szárazanyag hozamot. A kaszálásonkénti, valamint az éves hozamokat varianciaanalízissel, illetve regresszóanalízissel értékeltük. Az évenkénti ráfordítás-hozam optimumok meghatározására művelésként egyváltozós harmadfokú függvényeket illesztettünk. Külön-külön kiszámítottuk a hatékonysági mutatókat. Megállapítottuk a gyepterületek optimális hasznosítási időtartamát a hatékonyság alapján (1.táblázat).

1. táblázat

Pótlólagos műtrágyaráfördítés-hozam összefüggése a hatékonyság átlagában (GYP-2)

Keze- lések	Haté- konyság időtart. év	Marginális hatékonyság max.			Átlaghatékonyság max.		
		Műtrágya hatóanyag kg/ha	Száraz- anyag t/ha	Haté- konysági mutató	Műtrágya hatóanyag kg/ha	Száraz- anyag t/ha	Haté- konysági mutató
B ₁	10	N ₁₃₀ P ₅₂ K ₅₂	9,6	2,954	N ₁₆₂ P ₆₅ K ₆₅	10,9	1,691
B ₂	6	N ₁₅₀ P ₆₀ K ₆₀	11,7	3,120	N ₁₉₈ P ₇₉ K ₇₉	14,0	2,833
B ₃	4	N ₁₄₈ P ₅₉ K ₅₉	13,6	3,669	N ₂₀₇ P ₈₃ K ₈₃	15,4	2,976

Megállapítható, hogy a hatékonyság átlagában a marginális hatékonyság maximuma N₁₃₀-150P₅₀₋₆₀K₅₀₋₆₀ kg/ha műtrágyázással érhető el, mindhárom telepítésen. A hozamok között jelentősek az eltérések. A mélylazítás hatására 13,6 t/ha szárazanyagot értünk el. Ez 4 t/ha szárazanyaggal több a sekély szántáshoz képest, ugyanakkor a többletműtrágya felhasználás csupán N₁₈P₇K₇ kg/ha. Az átlaghatékonyság maximumánál jól látható, e kezelés megnöveli a műtrágyafelhasználást úgy, hogy a hatékonysági mutató is növekszik, ami a környezet terhelése szempontjából sem lehet közömbös.

Összefoglalás

A közepes termőrétegű, jobb vízgazdálkodású, 12-13% lejtésű erdőtalajokon mélyművelés után telepítéssel hatékony gyeptermesztés valósítható meg úgy, hogy a hozamnövekedés mellett a hatékonysági mutató is növekszik. A mélyműveléseket (B₂ és B₃) 4, illetve 6 évenként meg kell ismételni, hogy a hatékony, intenzív, de környezetkímélő gyeptermesztés megvalósítható legyen, ezen növény termesztésére kevésbé alkalmas területeken. Így e területek a természetes, de intenzív állattartást szolgálhatják. Ezt igazolja a Brezofarm Kft nagyrédei példája is.

Felhasznált irodalom

- LÁNG, I.: 1994. A biomassza komplex hasznosításának lehetőségei. Mezőgazdasági Kiadó. Budapest. p: 350.
- SZABÓ, L.: 1994. A természeti erőforrások racionális használata anövénytermesztésben. IV. Agrárökonómiai Tudományos Napok. GATE Mezőgazdasági Főiskolai Kar Gyöngyös. p: 423-426. SZŰCS, I.: 1991. Soványgyepek javítása. GATE GTK. Műhelyvita. Gödöllő.
- VINCZEFFY, I.: 1994. A parlag gyepesítése. Természetes állattartás. Debrecen. p:153-161.